

Banc d'Experiències i Bones Pràctiques

PROJECTE VINCULAR **X** EDUCAR

FITXA DIVULGATIVA. ANY EDICIÓ 2016

Transformant les condicions d'educabilitat en la comunitat

Promogut per: CSS Numància i CSS Cotxeres de Sants.
Institut Municipal de Serveis Socials

PRÀCTICA ACTUALITZADA
2022

Ajuntament
de Barcelona

Presentació

VincularXeducar és un projecte comunitari per afavorir el procés educatiu dels infants millorant la vinculació de les famílies amb l'escola i les entitats de lleure educatiu del barri. Consisteix en posar en contacte infants d'una escola amb els espais i caus del territori. Com diu un proverbi africà, "cal tota la tribu per educar un infant", i la comunitat es transforma així en una font d'oportunitats per a tots els que participen en aquest projecte: infants, famílies, escola, entitats i, finalment, serveis socials. Per als infants, és l'oportunitat d'establir bons lligams amb el seu barri i desenvolupar bons vincles de futur per al seu creixement, així com per millorar els seus aprenentatges. Per a les famílies, és una oportunitat per millorar la seva relació positiva amb l'escola i l'entorn del barri, desenvolupar la seva xarxa relacional i potenciar la cohesió social. Per a l'escola, és una oportunitat per obrir-se al barri, ser reconeguda i reconèixer altres agents educatius que col·laboren: la pròpia família i altres entitats del barri. Per aquestes entitats, és una oportunitat de significar-se com agents actius del lleure educatiu i viure una experiència de treball col·laboratiu directe amb l'escola i les famílies, participant proactivament en l'educació dels infants i el seu propi enfortiment com a organització. Finalment, per als serveis socials és una oportunitat per incidir preventivament en la comunitat i ser visualitzats com agents de canvi i promoció social. Aquest treball comunitari centrat en l'infant, i que promou directament les seves oportunitats, alhora multiplica i amplia els beneficis a la pròpia xarxa participant i a cadascuna de les organitzacions que hi col·laboren, millorant el coneixement i les relacions mútues, i establint un bon clima entre tots els participants de la comunitat.

Aquesta pràctica està vinculada amb: acció comunitària, associacionisme, educació, educabilitat, drets civils, immigració i interculturalitat, participació, prevenció, treball en xarxa, famílies

El context

L'educació és un procés complex que no es pot basar exclusivament en garantir l'escolaritat, sinó que existeixen altres fonts que la milloren substancialment i que poden ser fonamentals: diferents maneres d'educar de les famílies, models d'escola, lleure educatiu, etc.

La relació entre les condicions d'educabilitat i l'èxit educatiu són significatives. La pobresa infantil dificulta l'accés a recursos que fan que aquest cicle de pobresa es reproduïxi. Gran part d'aquesta exclusió social la pateixen sectors com les persones nouvingudes, les de baixa renda, les de baix entorn cultural i baixa participació social. En les desigualtats socials s'han pogut identificar punts en comú com són les dificultats d'accés al lleure i la poca vinculació al barri d'aquestes famílies. Existeix relació entre el fracàs escolar i altres problemàtiques com són les relacionals, emocionals, conductuals, etc., amb la desvinculació escolar i social. Des del treball de serveis socials amb les escoles i les famílies s'observa que no tots els nens i les nenes disposen de condicions d'educabilitat equiparables, i per tant no gaudeixen de les mateixes oportunitats. D'altra banda cada escola té les seves particularitats: el projecte es va iniciar amb l'Escola Francesc Macià que és un centre d'una sola línia i acull força població procedent de "matrícula viva", és a dir, famílies nouvingudes al llarg del curs, amb pocs coneixements de l'entorn i de la llengua. Aquestes famílies, sovint amb molta mobilitat dins del territori, pateixen greus dificultats per crear les seves vinculacions socials i veïnals. A més, bona part d'aquestes famílies no tenen uns horaris laborals compatibles amb l'acompanyament educatiu necessari dels seus fills/es, especialment els caps de setmana.

D'altra banda, el barri compta amb una xarxa d'esplais i caus, actualment majoritàriament organitzada en Esplais i Caus de Sants-Montjuïc (ECSM), que realitza una tasca important en el món del lleure educatiu, amb una tradició molt consolidada en el territori. El projecte *VincularXeducar* pretén millorar les condicions del procés educatiu global dels nens i les nenes obrint la porta al món de l'educació en el lleure, al mateix temps que fomenta un treball de relació en el context escolar i de barri amb les famílies, l'escola, les entitats i els serveis socials.

Objectius i abast

El projecte sorgeix amb la intenció de complir dos **objectius generals**. D'una banda, millorar les condicions d'educabilitat i del procés educatiu a partir del treball conjunt de l'escola, la família, entitats i serveis socials.

D'altra banda, promocionar i enfortir els vincles entre escola, famílies i entitats del territori.

Per a la consecució d'aquest objectiu, es plantegen els següents **objectius específics**:

- Identificar i detectar situacions de risc i d'oportunitat en un grup de classe, prioritàriament entre els alumnes de P5 i primer i segon curs de primària.
- Vincular els nens i les nenes a entitats de lleure educatiu, en concret als esplais i caus dels barris propers.
- Afavorir la vinculació de la família a l'escola i al barri.
- Fomentar la relació entre escola i entitats del barri.

A més, durant els darrers cursos, el projecte també s'ha plantejat la necessitat de dur a terme els següents **objectius indirectes**:

- Acompanyar els canvis positius en la dinàmica escolar.
- Recolzar el procés d'empoderament d'esplais i caus.

Les **persones destinatàries** d'aquest projecte són principalment els infants de primària de l'Escola Francesc Macià, les seves famílies, la pròpia escola (en tant que institució educativa de referència) i els esplais i caus de Sants-Montjuïc als quals es vinculen els infants.

El procés d'implementació

a) Etapes

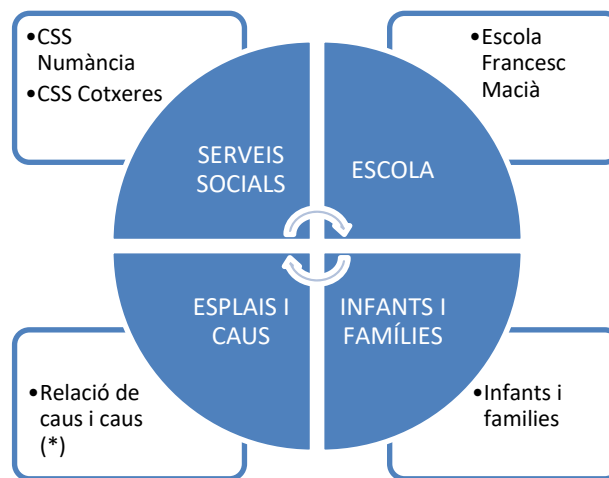
La següent gràfica presenta les etapes d'implementació del projecte:

PRESENTACIÓ I SELECCIÓ	CONEIXEMENT FAMÍLIES I ENTITATS	SEGUIMENT I AVALUACIÓ
<p>1. Presentació a l'escola i a entitats:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Explicació del projecte. - Creació de les bases comunes d'actuació amb el tutor/a referent del curs. - Creació de les bases comunes d'actuació amb els monitors/es de lleure. <p>2. Selecció grup/infants</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificació de potencialitats i mancances dels infants i el seu entorn. - Selecció dels infants participants. - Definició d'estratègies i actuacions per a cada nen/a. 	<p>3. Entrevistes amb les famílies</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conjunes amb el tutor/a a l'escola - En cas necessari, també a l'esplai o cau. - Possibilitat de fer les entrevistes amb mediador/a. <p>4. Coneixement, selecció d'entitats i inscripció dels infants</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificació i selecció d'entitats participants amb places. - Valoració de la millor proposta per a la família: proximitat, dinàmica, etc. - Inscripció dels infants a l'esplai o cau seleccionat, per part de la pròpia família. - Acompanyaments puntuals en cas de necessitat. 	<p>5. Seguiment</p> <ul style="list-style-type: none"> - Amb les famílies. - Amb l'escola: mestres i direcció. - Amb els esplais i caus. - Amb la Federació d'Esplais i Caus de Sants-Montjuïc (ECSM) <p>6. Avaluació</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recollida de dades quantitatives. - Recollida d'informació qualitativa.

b) Actors implicats

La següent imatge sintetitza de forma esquemàtica l'univers d'actors implicats en el projecte:

(*) *Relació d' esplais i caus:* Esplais La Lluna, Esplai Sant Medir, Esplai Turons, Esplai Xiroia, Esplai Espurna, Agrupament Montserrat Xavier, Agrupament Skues, Agrupament Puig i Moliner, Agrupament Joan Maragall, Esplai Totikap i Agrupament Sant Ferran.

c) Recursos

Els **recursos humans** amb els quals compta el projecte són dos treballadors socials i un psicòleg vinculats als centres de serveis socials assenyalats. Tanmateix, per tal de dur a terme el projecte és imprescindible la col·laboració i disposició positiva dels mestres i l'equip directiu de l'Escola Francesc Macià. També és fonamental la col·laboració dels monitors/es dels espais i caus als quals es vinculen els infants. Com a **recursos econòmics** el projecte compta amb una borsa de beques procedent del conveni d'oci educatiu de l'Ajuntament de Barcelona.

Resultats

El projecte ha resultat una eina molt eficaç per modificar moltes inèrcies i crear noves **dinàmiques de canvi** des dels serveis socials en la relació amb l'escola, les famílies i les entitats. Per una banda, s'ha passat de fer una tasca més aviat reactiva basada en atendre "problemes" a una **tasca preventiva**, que incideix sobretot en el cicle inicial, valorant i reforçant les potencialitats dels infants i familiars. Per la seva banda, l'escola ha fet servir el projecte per treballar canvis de posicionament intern en el propi claustre i en les aules, creant expectatives de canvis positius i de connexió amb l'entorn.

En termes quantitius, al llarg dels cinc anys de desenvolupament del projecte s'han identificat 55 infants, dels quals s'han vinculat als espais i caus 48 i actualment 43 es mantenen amb aquest lligam. Aquest nombre representa entre el 30% i el 40% de la població escolar de primer a cinquè curs, de manera que es produeix un efecte d'irradiació sistèmica que abasta tota l'escola. En relació a les entitats, actualment s'està col·laborant amb onze espais i caus, que han passat d'una posició d'esperar la proposta a ser ells mateixos els sol·licitants de participar més activament en el projecte.

Aprentatge

El procés d'aprenentatge que existeix en aquest projecte s'ha produït aprofitant les seves fortaleeses i oportunitats, així com superant les dificultats que es van presentar en el seu desenvolupament. Com a **fortaleeses** cal assenyalar que el projecte suposa una oportunitat per a l'ampli ventall d'actors i institucions que hi participen. En la mesura en què a través del projecte no només milloren les condicions d'educabilitat dels infants i la seva capacitat d'aprenentatge, sinó que també és una oportunitat per a les diferents institucions que hi participen (Serveis socials, Escola Francesc Macià i Xarxa de esports i caus) per significar-se com a agents actius de transformació social al barri.

Aquesta fortalesa institucional i substantiva no s'ha dut a terme sense **dificultats**, en primer lloc la pròpia de crear i assegurar el vincle que no es garanteix únicament posant en contacte les famílies amb els esports i caus sinó amb un seguiment força intens. En segon lloc les que tenen a veure amb l'alta mobilitat d'aquestes famílies, tant a nivell de territori com de retorn al país d'origen, fet que dificulta la vinculació a les entitats. També cal esmentar les diferents lògiques institucionals de les tres institucions que formen part del projecte (la rotació de monitors/es en els esports i caus, els dèficits materials de l'escola, etc.), que obliga a ser més flexible i desenvolupar diferents estratègies formals i informals.

Com a elements **transferibles** es poden assenyalar tant els objectius i l'enfocament com les estructures metodològiques aplicades. D'una banda, incidir en les condicions socials i els elements comunitaris per prevenir intervencions més invasives i costoses. I d'altra banda, millorar la cohesió social i institucional a través d'una aproximació més integral, en aquest cas l'àmbit educatiu formal i de temps lliure des de serveis socials. Seria possible la replicació en altres barris comptant amb altres escoles i entitats

Informació pràctica

Promogut/Impulsat per: CSS Numància i CSS Cotxeres de Sants de l'IMSS

Professional o tècnic/a promotor/a inicial: Carme Sáez / Jordi Carós / Rosana Garcia -

Professional o tècnic/a referent actual: Carme Sáez (CSS Numància) – 932915682 – csaezpe@bcn.cat

Documentació disponible:

<i>Document</i>	<i>Tipus</i>	<i>Data</i>
<i>Díptic informatiu</i>		<i>28 juny 2016</i>

Evolució

A maig del 2022

La pràctica continua donant bons resultats tal i com està descrita.

Pel que fa a la seva transferibilitat s'han rebut consultes des de diversos indrets de l'àrea, resta de la ciutat i de Catalunya.